

Warszawa, 15-05-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

WZF.7060.17.2023.WK

Pan

Mariusz Kamiński

Minister Spraw Wewnętrznych

i Administracji

via e-PUAP

Szanowny Panie Ministrze,

zwróciła się do mnie grupa byłych funkcjonariuszy Służby Celnej w sprawie pozbawienia ich możliwości uzyskania praw do świadczeń emerytalno-rentowych przewidzianych na podstawie ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tekst jedn.- Dz.U. z 2022 r. poz. 1626 z późn. zm.- dalej: ustawa zaopatrzeniowa). Chodzi o funkcjonariuszy mianowanych do służby po dniu 14 września 1999 r. i posiadających staż 15 lat służby, którzy zostali zwolnieni ze służby, albo których stosunek służbowy został przekształcony lub wygasł w okresie od 15 września 2014 r. do 2 marca 2015 r.

Służba Celna jako odrębna umundurowana formacja została utworzona w dniu 15 września 1999 r. na podstawie ustawy o Służbie Celnej z dnia 24 lipca 1999 r. i istniała do końca lutego 2017 r. Od 1 marca 2017 r. w miejsce Służby Celnej została utworzona w ramach Krajowej Administracji Skarbowej - Służba Celno-Skarbowa. Do końca 2017 r.

nie istniały przepisy prawa, które przewidywałyby uzyskanie policyjnych uprawnień emerytalnych dla funkcjonariuszy Służby Celnej i Służby Celno-Skarbowej. Możliwość taka pojawiła się z dniem 1 stycznia 2018 r. wraz z wejściem w życie nowelizacji ustawy zaopatrzeniowej funkcjonariuszy służb mundurowych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1321). Nowelizacja spowodowana była wydaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 marca 2015 r. o sygn. K 39/13, który stwierdzał m.in., że pominięcie funkcjonariuszy Służby Celnej wykonujących zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 4-6 ustawy o Służbie Celnej wśród osób uprawnionych do świadczeń emerytalnych jest niezgodne z art. 32 Konstytucji RP. Wynika z tego, że w dniu wprowadzenia nowelizacji Służba Celna już nie istniała, a ustawodawca wprowadzając odpowiednie regulacje działał w zamiarze usunięcia skutków prawnych wynikających z braku objęcia zaopatrzeniem emerytalnym funkcjonariuszy Służby Celnej. Regulacje zawarte w ustawie zaopatrzeniowej w sposób kompleksowy określają, którym funkcjonariuszom Służby Celnej po dniu 14 września 1999 r. przysługuje zaopatrzenie emerytalne, na jakich warunkach i w jakiej wysokości (art. 1 ust. 2, art. 12 ust. 1 i 3, art. 13 ust. 1 pkt 1d, art. 15d i art. 15e).

W dniu 10 czerwca 2022 r. weszła w życie ustawa z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, ABW, AW, SKW, SWW, CBA, SG, SM, SOP, PSP, SC-S i SW oraz ich rodzin (Dz.U. z 2022 r. poz. 1115) zwana dalej „ustawą zmieniającą z 2022 r.”, która kolejny raz znowelizowała art. 12 ustawy zaopatrzeniowej. Przepis ten otrzymał brzmienie: *„Funkcjonariusz Służby Celnej lub funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który w dniu zwolnienia ze służby, przekształcenia albo wygaśnięcia stosunku służbowego osiągnął staż służby 15 lat, nabywa prawo do emerytury w dniu osiągnięcia tego stażu niezależnie od przyczyny zwolnienia ze służby, wygaśnięcia czy przekształcenia stosunku służbowego.”* Po tych zmianach, zgodnie z ustawą zaopatrzeniową, warunkiem nabycia prawa do emerytury policyjnej przez każdego funkcjonariusza Służby Celnej, który został mianowany do Służby Celnej po 14 września 1999 r. jest posiadanie co najmniej 15 lat służby. Zatem, każdy funkcjonariusz Służby Celnej spełniający te warunki nabywa prawo do przyznania emerytury policyjnej. Jednakże Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA zajął odmienne stanowisko w tej kwestii. Zdaniem ZER, funkcjonariusz Służby Celnej mianowany do tej służby po 14 września 1999 r., posiadający 15-letni okres służby, nabywa prawo do emerytury policyjnej, dopiero wtedy gdy został zwolniony ze służby, albo jego stosunek służbowy został przekształcony albo wygasł po 2 marca 2015 r. ZER uzależnił zatem nabycie prawa do emerytury policyjnej od daty, w której nastąpiło zwolnienie ze służby, przekształcenie albo wygaśnięcie stosunku służbowego. Po wejściu w życie ustawy zmieniającej z 2022 r. ZER zamieścił na swojej stronie internetowej, w zakładce dotyczącej Służby Celno-

Skarbowej, w broszurach informacyjnych dotyczących świadczeń emerytalno-rentowych, informację, zgodnie z którą „*Emerytura policyjna przysługuje funkcjonariuszowi, zwolnionemu ze Służby Celnej lub Służby Celno-Skarbowej po dniu 2 marca 2015 r., który w dniu zwolnienia z tej służby posiada, co najmniej 15-letni okres służby w m.in. Służbie Celnej. Prawo do emerytury przysługuje również funkcjonariuszowi Służby Celnej lub Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy został przekształcony w stosunek pracy lub wygasł po dniu 2 marca 2015 r., i który w dniu przekształcenia albo wygaśnięcia stosunku służbowego spełnia ww. warunki do nabycia prawa do emerytury policyjnej.*” Zdaniem zwracających się do mnie byłych funkcjonariuszy Służby Celnej stanowisko ZER ma związek z art. 12 ustawy zmieniającej ustawę zaopatrzeniową z 2022 r, który stanowi, że *funkcjonariuszom Służby Celnej lub funkcjonariuszom Służby Celno-Skarbowej, którzy zostali zwolnieni ze służby albo których stosunek służbowy został przekształcony albo wygasł w okresie od dnia 3 marca 2015 r. do dnia wejścia w życie ustawy, przysługuje prawo do emerytury policyjnej na zasadach określonych w art. 15d lub 15e ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, w przypadku gdy funkcjonariusz Służby Celnej lub funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej we wskazanym wyżej okresie spełniał przesłanki do nabycia prawa do emerytury określone w art. 12 ustawy zmienianej w art. 2, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.*

Wnioskodawcy twierdzą, że wykładnia art. 12 ustawy zmieniającej z 2022 r. jest niezgodna z art. 32 Konstytucji RP, gdyż cechą istotną (relewantną), ze względu na którą przyznaje się prawo do emerytury policyjnej funkcjonariuszom Służby Celnej, którzy zostali mianowani do Służby Celnej po dniu 14 września 1999 r. jest wysługa lat, czyli okres 15 lat służby. W ich ocenie nie znajduje racjonalnego uzasadnienia podzielenie funkcjonariuszy na takich, których stosunek służbowy ustał po 2 marca 2015 r. oraz takich, których służbowy ustał przed 3 marca 2015 r. oraz różnicowania ich sytuacji prawnej w ten sposób, że tym pierwszym po 15 latach służby prawo do emerytury policyjnej przysługuje, zaś drugim, którzy również osiągnęli ten sam staż służby 15 lat prawo do emerytury policyjnej nie przysługuje – stanowi to naruszenie konstytucyjnej zasady równości i konstytucyjnego zakazu dyskryminacji. Takie uregulowanie niniejszego problemu jest również niezgodne z konstytucyjną zasadą praworządności i sprawiedliwości społecznej. Ponadto wprowadzenie ogranicznika w postaci daty przekształcenia stosunku służbowego przekracza granice dopuszczalnego różnicowania grup adresatów (w istocie równych) i nie odpowiada wymogom relewantności oraz proporcjonalności, a tym samym nie znajduje uzasadnienia konstytucyjnego.

Zwracający się do Rzecznika twierdzą, że przepis art. 12 ustawy jest sprzeczny z nakazem przestrzegania zasady poprawnej legislacji, gdyż nie jest sformułowany w sposób poprawny, jasny oraz precyzyjny i nie pozwala ustalić, kto i w jakiej sytuacji podlega ograniczeniom. Nadto racjonalnie działający ustawodawca nie postępuje w ten sposób, że przyznaje funkcjonariuszom Służby Celnej prawo do emerytury w ustawie zaopatrzeniowej, a następnie pozbawia ich tego prawa za pomocą przepisu, przejściowego i dostosowującego, który nie jest zamieszczony w zmienianej ustawie zaopatrzeniowej. Gdyby ustawodawca chciał wyłączyć z kręgu uprawnionych do emerytury policyjnej funkcjonariuszy Służby Celnej, którzy zostali zwolnieni ze służby, albo których stosunek służbowy został przekształcony lub wygasł w okresie od 15 września 2014 r. do 2 marca 2015 r., to powinien wprowadzić do ustawy zaopatrzeniowej przepis sformułowany zgodnie z zasadami poprawnej legislacji, z którego wynikałoby, że funkcjonariuszom tym nie przysługuje prawo do emerytury policyjnej.

Piszący do mnie byli funkcjonariusze Służby Celnej zwracają uwagę, że ZER MSWiA z art. 12 ustawy zmieniającej wywodzi, iż prawo do emerytury przysługuje tylko funkcjonariuszom Służby Celnej lub Służby Celno-Skarbowej, którzy zostali zwolnieni ze służby albo których stosunek służbowy został przekształcony albo wygasł w okresie od 3 marca 2015 r. do 10 czerwca 2022 r. Takie rozumowanie powoduje, że wobec funkcjonariuszy Służby Celnej wymaga się okresu służby dłuższego niż 15 lat. Jeżeli bowiem funkcjonariusz Służby Celnej był zatrudniony w administracji celnej i wykonywał zadania przypisane Służbie Celnej od dnia utworzenia tej służby, czyli od 15 września 1999 r. do 3 marca 2015 r., to aby uzyskać prawo do emerytury policyjnej musiałby osiągnąć staż służby wynoszący łącznie 15 lat 5 miesięcy i 16 dni. Tymczasem w żadnej z formacji mundurowych okres służby uprawniający do nabycia prawa do emerytury policyjnej nie przekracza 15 lat. Takie działanie dyskryminuje funkcjonariuszy Służby Celnej, narzucając im dłuższy staż służby do uzyskania uprawnień emerytalnych niż funkcjonariuszom innych służb mundurowych oraz funkcjonariuszom Służby Celnej zwolnionym ze służby po dniu 10 czerwca 2022 r. Wprowadzenie tej dysproporcji nie zostało uzasadnione przy procedowaniu projektu ustawy zmieniającej z 2022 r. Regulacja ta jest sprzeczna z postanowieniami art. 12 ustawy zaopatrzeniowej, który określa dolną granicę 15 lat służby do nabycia prawa do emerytury policyjnej.

Z informacji uzyskanych od wnioskodawców wynika, że przedstawiony problem dotyczy niewielkiej grupy osób, która w wyniku wejścia w życie art. 12 ustawy zmieniającej została pozbawiona praw emerytalnych. Ponadto z treści tak sformułowanego przepisu trudno jest wywnioskować, czy jest on nieprawidłowo

interpretowany przez Zakład Emerytalny MSWiA, czy też w istocie w sposób niekonstytucyjny pozbawia prawa do emerytury byłych funkcjonariuszy Służby Celnej.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o zbadanie niniejszego zagadnienia; a w przypadku uznania, że kwestionowany przepis w istocie dotyczy byłych funkcjonariuszy Służby Celnej mianowanych do służby po dniu 14 września 1999 r. i posiadających staż 15 lat, którzy zostali z niej zwolnieni, albo których stosunek służbowy został przekształcony lub wygasł w okresie od 15 września 2014 r. do 2 marca 2015 r. - podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do objęcia ich zaopatrzeniem emerytalnym przewidzianym dla funkcjonariuszy służb mundurowych. Będę wdzięczny za udzielenie stosownych wyjaśnień.

Z wyrazami szacunku,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

1. Pani nadinsp. Magdalena Rzeczowska – Minister Finansów
2. Pan Andrzej Kosztowniak – Przewodniczący Sejmowej Komisji Finansów Publicznych
3. Pan Kazimierz Kleina - Przewodniczący Senackiej Komisji Budżetu i Finansów Publicznych